

З одного боку, відомими є кейси суперечливого, а іноді – неправомірного застосування гуманітарної інтервенції у практиці міжнародних відносин. Наприклад, вторгнення США та Великої Британії в Ірак у 2003 році або «інтервенція в Лівії (2011 рік), яка справила величезний дестабілізуючий вплив на розвиток ситуації в регіоні, призвела до повалення режиму Муаммара Каддафі, масових заворушень і фактичного розпаду колись розвинутої за африканськими показниками держави» [2].

Разом із тим, варто відзначити, що у випадках масштабного порушення прав громадян з боку чинної влади, важко підібрати альтернативний сценарій силовому примусу. Якщо порушник загальноприйнятих норм не нестиме відповідальності за свої злочини, сенс існування міжнародних структур буде під питанням, а стабільність світової політичної системи знаходитиметься під загрозою, що вже спостерігається на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Замула А.Ю., Кібець Д.В. Гуманітарна інтервенція у міжнародних відносинах: що ми знаємо про це? Українське право. 09.12.2019. URL: https://www.ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/gumanitarna-interventsiya-u-mizhnarodnykh-vidnosynakh-shcho-my-znayemo-pro-tse/
2. Левенець А.В., Хрищева О.Г. Гуманітарна інтервенція як виняток з принципу невтручання у справи держав. Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова. Правознавство. 2019. Т.24. Вип.1(34). С.32-40.

*Холод Александра Олексіївна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
Державний біотехнологічний університет*

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Захист прав людини під час війни є однією з найбільш важливих та актуальних проблем сучасного світу. Військові конфлікти та воєнні дії створюють загрозу не лише фізичному, а й моральному та правовому благополуччю особистості. У контексті військових конфліктів права людини піддаються серйозному порушенню через безпосередню загрозу життю, свободі, гідності та безпеці людини. Однак, існують міжнародні норми та закони, які мають на меті захистити ці права в умовах воєнних дій. Збереження та захист прав людини під час конфліктів визнається однією з важливих місій міжнародних громадських організацій та державного управління для забезпечення безпеки та гуманітарної допомоги.

Забезпечення безперешкодного доступу до гуманітарної допомоги для поранених, вразливих та внутрішньо переміщених осіб, під час війни на території України доступ до гуманітарної допомоги стає важливим аспектом

для захисту прав людини. Конфлікт призвів до гуманітарної кризи, під час якої мирні мешканці, зокрема в районах, що зазнають бойових дій або в окупованих зонах, стикаються зі складнощами у забезпеченні їжі та води, медичних послуг, проживання та безпеки.

Доступ до гуманітарної допомоги здебільшого залежить від рівня безпеки та стабільності у конфліктній зоні. Однак, доступ до цієї допомоги може бути ускладненим через бойові дії, обмеження у пересуванні, руйнування інфраструктури та інші фактори. Загально визнаною проблемою також є необхідність забезпечення безпеки гуманітарних працівників, а також забезпечення їхнього незалежного та безперешкодного доступу для надання гуманітарної допомоги всім потребуючим сторонам у конфлікті.

Захист уразливих груп також є важливим. Права дітей, жінок, людей з інвалідністю та інших уразливих груп мають бути особливо захищеними в часи війни, оскільки вони часто стають жертвами насильства та дискримінації:

1. Діти: Діти стають особливо вразливою групою під час конфлікту. Вони можуть стикатися з травмами, психологічними та емоційними стресами внаслідок війни. Особливо важливою є їхня безпека, освіта та доступ до медичних послуг.

2. Жінки: Жінки також потребують захисту від зґвалтувань, насильства та експлуатації, які можуть посилюватися під час війни. Вагітні жінки також потребують особливої турботи та захисту. Забезпечення прав на безпеку, здоров'я та соціальні послуги є важливим.

3. Люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями: Ці групи також потребують спеціального захисту, оскільки вони частіше залежать від допомоги та можуть бути менш мобільними, що робить їх більш вразливими перед небезпекою.

4. Біженці та внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО): Люди, які були вимушені залишити свої домівки через конфлікт, чи втрату житла через його знищення, потребують житла, медичної допомоги, освіти та можливості знайти роботу.

5. Потерпілі від насильства: Особливо важливим є захист прав, надання підтримки та допомоги тим, хто постраждав від насильства.

Захист уразливих груп під час війни передбачає необхідність надання безпеки, доступу до необхідних ресурсів, медичної та психологічної допомоги, а також урахування їхніх особливих потреб у можливостях гуманітарної допомоги та реконструкції.

Важливою частиною захисту прав людини є прийняття міжнародних стандартів та механізмів, які надають можливість контролювати та забезпечувати додержання прав людини в часи війни. Україна додержується цих стандартів. Ось кілька ключових стандартів та механізмів:

1. Женевські конвенції: Ці конвенції встановлюють основні принципи гуманітарного права під час збройних конфліктів. Вони визначають правила стосовно захисту цивільного населення, поранених та хворих, військовополонених тощо.

2. Конвенція про права людини: Україна є учасником різних міжнародних конвенцій з прав людини, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Європейська конвенція з прав людини, які гарантують права на життя, свободу, безпеку, справедливий суд, та забороняють катування та недоторканість особи.

3. Міжнародний Комітет Червоного Хреста: Організація, яка здійснює моніторинг ситуації в зоні конфлікту, надає гуманітарну допомогу пораненим та постраждалим від конфлікту.

4. Міжнародний кримінальний суд: Захищає права людини та ставить на відповідальність осіб, які вчинили важкі злочини під час конфлікту, такі як злочини проти людяності та військові злочини.

5. Міжнародні гуманітарні організації та НУО (Неурядові організації): Організації, такі як Червоний Хрест, Медицини без кордонів, ООН, надають гуманітарну допомогу та медичні послуги уразливим групам населення.

Ці механізми та стандарти спрямовані на забезпечення захисту прав людини під час війни та конфліктів, а також встановлення відповідальності за порушення цих прав.

Під час війни захист прав людини є критично важливим елементом. Організації, що діють у цій сфері, відіграють важливу роль у забезпеченні життєво важливих потреб, медичної допомоги та захисту вразливих груп населення.

Однак, попри всі ці стандарти, у воєнних конфліктах виникає чимало викликів у забезпеченні прав людини, і загрози для цих прав залишаються високими. Звісно, на окупованих територіях дуже складно забезпечити захист прав людини, тому люди які знаходяться в цих зонах часто стикаються з порушенням своїх прав. Нажаль, навіть з порушенням найважливішого права, права на життя. Завданням громадськості, міжнародних організацій та правозахисних структур є продовження моніторингу, реагування та протидія будь-яким порушенням прав людини під час конфліктів, а також намагання мінімізувати страждання цивільного населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. Як захистити права людини під час війни. Відповідають правники. URL: <https://suspilne.media/380615-ak-zahistiti-prava-ludini-pid-cas-vijni-vidpovidaut-pravniki/> (Дата звернення 18.11.2023)
2. Дорошенко В. А. Правові механізми захисту прав людини під час війни. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2 (2023). С. 323–326.
3. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни. ООН; Конвенція, Проект, Угода від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (Дата звернення 19.11.2023)
4. Моца А.А., Моца В.В. Права людини в умовах воєнного стану. Наукові перспективи. №4 (22). 2022. С. 280–291.

5. Розумовський О.С. Захист прав людини, пов'язаного з порушенням ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) в умовах збройного конфлікту. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Вип.70. 2022. С. 141–145.

Черкашина Аліна Михайлівна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Олійник О.М.
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

В сучасному міжнародному праві, проблема захисту прав людини включає в себе принцип поваги до прав людини та основних свобод, поняття прав людини і основних свобод, а також їх класифікацію. Механізм захисту прав та свобод людини включає в себе правові заходи, здійснювані міжнародними організаціями, державними органами та громадськими формуваннями, спрямовані на профілактику порушень, попередження, усунення причин, що їх зумовлюють, і сприяння безперешкодній реалізації прав та свобод особи.

Відповідно, розбудова української державності та процес демократизації суспільства органічно пов'язані з розвитком прав і свобод громадян України та посилення їх конституційних гарантій. Права людини мають природну сутність і є невід'ємними від індивіда, вони позатериторіальні і позанаціональні, існують незалежно від закріплення в законодавчих актах держави, є об'єктом міжнародно-правового регулювання та захисту.

Права людини в Україні є важливою темою. З 2017 р. Freedom House оцінює Україну від 60 до 62 балів за 100-бальною шкалою та загальну оцінку «частково вільна». Оцінки виборчих процесів загалом хороші, але є проблеми з корупцією та дотриманням процесу. У 2021 р. було затверджено Національну стратегію у сфері прав людини. Ця стратегія спрямована на подальше удосконалення діяльності щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, громадянина в Україні.

Відповідно до Конституції України, захист прав і свобод людини є найважливішим завданням держави. Інтеграційний процес України в Європейському Співтоваристві зводиться до сприйняття та розуміння норм Конвенції про права людини та здійснення цих правил у системі національного законодавства.

Однак, є деякі виклики. Наприклад, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією частини територій у Донецькій, Луганській, Херсонській та Запорізькій облісті, території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, проблема захисту прав і свобод людини є особливо гострою.

Відповідно до міжнародного гуманітарного права, є ряд принципів, які мають бути дотримані під час війни, зокрема принципи відмови від випадкової